

Про формування мережі закладів загальної середньої освіти Одеської області, яка забезпечить здобуття профільної середньої освіти

Заходи з трансформації шкільної мережі, її упорядкування, приведення до вимог законодавства та запитів суспільства на надання якісних освітніх послуг реалізуються в області.

Підставою для їх проведення є вимоги законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів формування мережі ліцеїв для запровадження якісної профільної середньої освіти», розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 903 «Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», розпорядження голови Одеської обласної державної адміністрації від 17 грудня 2021 року № 1313/од-2021 «Про заходи щодо формування мережі закладів освіти Одеської області».

Враховуючи зазначене, органи управління освітою міських, селищних, сільських рад територіальних громад області в термін до **01.09.2024** забезпечують розроблення та затвердження планів формування мережі закладів освіти.

Необхідно зазначити, що найбільшими повноваженнями у процесі трансформації мережі закладів загальної середньої освіти наділені їх засновники, всі питання мають пройти процес обговорення та прийняття рішень на сесії (ст. 32 ЗУ «Про повну загальну середню освіту»).

Сформовані плани трансформації мережі закладів освіти мають забезпечувати: здобуття повної загальної середньої освіти в умовах безпечного, інклюзивного та цифрового освітнього простору, враховуючи демографічні показники розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, спроможність територіальних громад, можливість профілізації старшої профільної школи і необхідності охоплення на відповідній території усіх профілів навчання, визначених законодавством, з метою гарантування і забезпечення права кожного учня на вибір відповідного профілю навчання.

Поряд із цим забезпечується процес приведення статутів закладів освіти у відповідність із Законом, що мав би відображати такі типи закладів освіти як: початкова школа, гімназія, ліцей.

Потім вносяться зміни у діючі ліцензії закладів освіти, видані розпорядженнями голови Одеської обласної державної адміністрації. Зміни, внесені до статуту та ліцензії закладу освіти, розміщуються на вебсайті закладу освіти (засновника), функціонування якого є обов'язковою складовою роботи закладу відповідно до статті 30 ЗУ «Про освіту».

Так виглядає алгоритм дій засновника або уповноваженого ним органу управління освітою щодо формування оптимальної мережі шкіл у громаді, зокрема мережі академічних ліцеїв.

Засновники ліцеїв, маючи виключні повноваження щодо утворення та утримання закладів, **до 1 вересня 2027 року** мають забезпечити виконання планів формування ефективної мережі закладів середньої освіти, здійснити добір керівників і педпрацівників на конкурсній основі, забезпечити ліцей належною матеріально-технічною базою, обладнанням, доступом до мережі Інтернет, вжити інших передбачених планами й законодавством заходів.

Організація профільного навчання носить регіональний характер, тобто охоплює освітніми послугами територію більшу як одна адміністративно-територіальна одиниця нижчого рівня. Тож завдання організації якісного профільного навчання є невід'ємною частиною Стратегії розвитку освіти громади та частиною обласної (регіональної) Стратегії розвитку освіти, яка затверджена та діє в області.

Враховуючи зазначене, на регіональному рівні питаннями координування цього процесу опікується Департамент освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації (стаття 66 ЗУ «Про освіту», прикінцеві положення ЗУ «Про повну загальну середню освіту», пункт 5⁻² (Верховній Раді Автономної Республіки Крим, обласним (з урахуванням пропозицій міських, сільських, селищних рад), Київській та Севастопольській міським радам **до 1 вересня 2024 року** затвердити плани формування мережі закладів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти, з урахуванням вимог цього Закону до ліцеїв, щодо безпечного, інклюзивного та цифрового освітнього простору, демографічних показників розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, спроможності територіальних громад, профілізації старшої профільної школи і необхідності охоплення на відповідній території усіх профілів навчання, визначених законодавством, з метою гарантування і забезпечення права кожного учня на вибір відповідного профілю навчання).

З метою налагодження співпраці між територіальними громадами з питань ефективного та прозорого процесу формування мережі закладів освіти, що забезпечить здобуття середньої профільної освіти в області, за ініціативи Міністерства освіти та науки України до роботи було долучено Швейцарсько-український проект DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти», який організував громадські обговорення аспектів реалізації реформи профільної середньої освіти на тему «Реформа профільної середньої освіти: Одеська область», які відбулися 27 червня 2024 року.

З урахуванням вимог чинного законодавства експертами проекту DECIDE змодельована прогнозована мережа закладів старшої профільної школи області та кожної окремої територіальної громади, дані нанесено на інтерактивну карту, що є в доступності.

Процес моделювання мережі здійснювався з обов'язковим аналізом матеріально-технічної бази, потужності закладу освіти, контингенту учнів (4-6 класів), баченням статусу ЗЗСО на 01.09.2027 року, баченню певних профілів навчання, пов'язаних із потребами громади/регіону.

Було аргументовано питання формування мережі академічних ліцеїв не у всіх територіальних громадах, а саме в потужних територіальних громадах, які межують між собою. Голови територіальних громад області, керівники органів управління освітою мали можливість отримати особисті консультації експертів.

На рівні області відбувався перший цикл моніторингу щодо готовності забезпечення реалізації старшої профільної школи в територіальних громадах області, проведений управлінням Державної служби якості освіти в Одеській області, наразі розпочато другий цикл зазначеного дослідження.

Опитування учнів та їх батьків проводилося і в межах України.

За результатами проведення заходів встановлено, що: 85% старшокласників підтримують реформу та хотіли б обирати частину предметів для вивчення; така ж кількість батьків учнів 10–11 класів реформу підтримують 85%, серед батьків учнів 5–6 класів — 78%.

63% здобувачів освіти громад регіону погоджуються навчатися у сусідніх громадах задля отримання якісної профільної освіти та навчання в сучасному освітньому закладі, якщо там будуть функціонувати такі заклади.

Під час вивчення питання готовності забезпечення реалізації старшої профільної школи в територіальних громадах області висвітлено питання затвердження Стратегій розвитку освіти у громадах, розроблення планів трансформації/оптимізації мережі ЗЗСО. Робота з даного питання майже у половини учасників потребує суттєвого покращення.

Департаментом освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації проведено низку нарад, співбесід, індивідуальних консультацій для голів територіальних громад та керівників органів управління освітою з питань законодавчо врегульованого формування (моделювання) мережі академічних ліцеїв.

Водночас на селекторній нараді з представниками міських, селищних, сільських рад територіальних громад області, районних державних (військових) адміністрацій та керівниками органів управління освітою під головування заступника голови, начальника Одеської обласної державної (військової) адміністрації, Антона ШАЛИГАЙЛА, яка була проведена 27.11.2024, розглянуто питання «Про формування мережі закладів загальної середньої освіти Одеської області, що забезпечить здобуття профільної середньої освіти» (протокол № 4 надіслано для виконання).

Відповідно до вимог законодавства та з урахуванням пропозицій, наданих органами управління освітою міських, селищних, сільських рад територіальних громад області, сформовано прогнозовану мережу профільних закладів освіти області.

Зазначена мережа профільних ліцеїв затверджена розпорядженням голови (начальника) Одеської обласної державної (військової) адміністрації від **29 серпня 2024 року № 829/ОД-2024 «Про мережу ліцеїв Одеської області».**

До прогнозованої мережі профільних ліцеїв області увійшли **239** освітніх установ, серед яких:

академічних ліцеїв - **202**, працюватимуть вони на базі ЗЗСО, **3** - на базі закладів фахової перед вищої (Одеський, Білгород-Дністровський та Балтський педагогічні коледжі);

34 професійних ліцеїв, які будуть функціонувати на базі закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Водночас **5** закладів загальної середньої освіти будуть функціонувати як *академічні ліцеї - окремі юридичні особи*, а саме: Одеська (3), Южненська (1), Арцизька (1).

Необхідно звернути увагу на суттєве зменшення контингентів здобувачів освіти у ЗЗСО області, що є основним показником щодо утворення профільних ліцеїв.

Станом на **01.09.2024** зменшення відбулося на 11686 осіб, що становить майже 10 % від загального показника по області (253621- 24/25 н. р.; 265307-23/24 н. р.). Відтік здобувачів освіти продовжується. Кількість учнів з числа ВПО, що навчаються у ЗЗСО області становить 10 626 осіб.

Для прикладу: Одеська міська рада - зменшення відбулося на 4266 осіб, Ізмаїльська міська - на 1470 осіб, Великодолинська сільська - на 550 осіб, Кілійська міська - на 554 особи, Дачненська сільська - на 467 осіб, Чорноморська міська - на 470 осіб, Старокозацька сільська - на 294 особи, Шабівська сільська громада - на 280 осіб.

Загальний відсоток зменшення учнів у цих громадах становить від 15 до 30 %. Стабільно високою залишається кількість здобувачів освіти, які навчаються дистанційно, перебуваючи за кордоном, їх 24 683 особи.

У порівнянні з аналогічним періодом 2023 року екстернату форму здобуття загальної середньої освіти обрали 3537 осіб, що на 988 учнів більше, сімейну – 11848 осіб, що на 744 учнів більше.

Також необхідно звернути увагу на забезпеченість освітнього процесу кваліфікованими педагогічними працівниками, що гарантують здатність забезпечити на належному рівні організацію профільного навчання з дотриманням вимог нового державного стандарту профільної освіти та у межах визначених/обраних профілів навчання.

Поряд із цим для багатьох засновників викликом стане питання власної фінансової спроможності щодо забезпечення функціонування сучасної матеріально-технічної бази: обладнання кабінетів природничо-математичного та іншого спрямування, лабораторій, навчальних майстерень, комп'ютерного і мультимедійного обладнання, спортивних об'єктів, швидкісного доступу до інтернету, що забезпечить профілізацію старшої профільної школи і необхідності охоплення на відповідній території усіх

профільні навчання, визначених законодавством, з метою гарантування і забезпечення права кожного учня на вибір відповідного профілю навчання.

Особливої уваги вимагає питання наявності та зручності автомобільних доріг із твердим покриттям для забезпечення безпечного підвезення здобувачів освіти й педагогічних працівників до місця навчання, роботи та місця проживання або організації їх проживання на базі пансіонів.

Необхідно наголосити, що на подальше функціонування мережі профільних ліцеїв суттєво вплине постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 року № 851 «Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти», наказ Міністерства освіти і науки України від 10.10.2024 № 1451 «Про затвердження Концептуальних засад реформування профільної середньої освіти (академічні ліцеї)». Зазначені документи були спрямовані до територіальних органів управління освітою для опрацювання та прийняття відповідних рішень.

Відкритими залишаються питання щодо законодавчого врегулювання наповнюваності учнів у класах/паралелях закладів старшої профільної школи та затвердження положення про ліцей (академічний/професійний), оплати праці педагогів ліцеїв тощо.

Враховуючи зазначене вище, звертаюсь до засновників закладів освіти та уповноважених ними органів управління освітою, наголошуючи на необхідності проведення ретельного аналізу всіх складових, що впливатимуть на формування остаточної та ефективної мережі закладів старшої профільної школи, перегляду відповідних рішень сесій з даного питання та надання уточненої інформації Департаменту освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації.

Начальник управління освіти
та молодіжної політики
Департаменту освіти і науки
обласної державної адміністрації

Ірина КОВАЛЬ